

JAPONSKO, KRAJINA KVETOV A KAMEŇOV

RNDr. Viera Hojstričová, CSc.

TEXT K PREDNÁŠKE

2017

Prednáška a text sú súčasťou riešenia projektu:

KEGA č. 003UK-4/2017: Terénne vyučovanie geovied s využitím vybraných náučných chodníkov

Japonské záhrady – úvod

Záhrada je ohradený kúsok „ukoristenej“ prírody.

Japonská záhrada sa vyvíjala behom storočí v nadväznosti na *génia loci* japonskej krajiny a jej odrazu v ľudskej predstavivosti ovplyvňovanej náboženstvom.

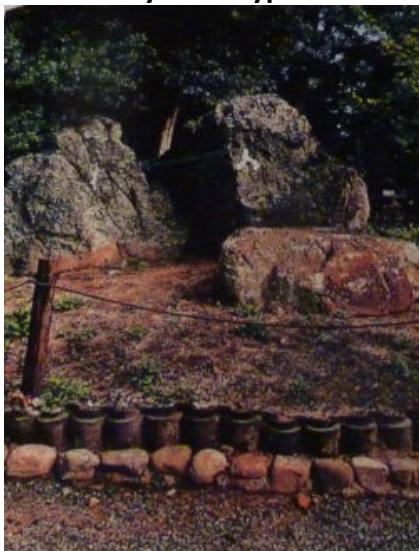
Zjednocujúcim princípom japonských záhrad počas celej ich dlhej histórie je **symbióza pravého uhlu** (oplotenie, výhľady z veránd a krytých mostov) a **prírodnej formy**, reprezentovanej živou a neživou prírodou.

Najväčší vplyv na architektúru záhrad malo náboženstvo, vývoj spoločnosti a vplyv susedných štátov, hlavne Číny.

I. Územný archetyp – šime

sa viaže k najstaršiemu obdobiu histórie Japonska. Bolo to umenie splietania a viazania rôzneho prírodného materiálu (trávy, vetvičky...), čo patrilo k najstarším manuálnym zručnostiam pôvodných obyvateľov. Bolo symbolom označenia osobného práva na označený pozemok - šime.

II. Kamenný archetyp – iwakura, iwasaka

Obyčajne ho predstavovali zvláštne kamene, kamenné lavice, pôsobivé prírodné výtvary niekedy boli ohraničené špagátom, mali náboženský a rituálny význam.

III. Roľnícky archetyp – šinden

Je rituálom každodennej obety ryže a saké bohyni Slnka. Ryža bola pestovaná na posvätných poliach nazývaných šinden. V určitej obmene sa praktizuje dodnes.

Tieto tri najstaršie archetypy vznikali pod vplyvom starej japonskej geomancie a šintoizmu.

Ďalšie archetypy záhrad boli silne ovplyvnené prijímaním nových náboženstiev. Boli to hlavne:

Hinduistická kozmológia

Vesmír predstavuje okrúhly disk s horou Meru v strede (axis mundi – osa vesmíru) Odrazom tejto kozmológie v japonských záhradách je zvisle postavená skala, ktorá predstavuje horu Meru a je umiestnená na významnom mieste záhrady

Taoistický princíp : ostrovy nesmrteľných

Obavy zo staroby a smrti, rovnako ako túžba po večnej mladosti sú spojené s taoistickým mýtom o existencii ostrova nesmrteľných bytostí. V záhradnej architektúre ho predstavovala hora Hórai alebo žeriaví či korytnačí ostrov. Žeriavy a korytnačky sa tak stali symbolom dlhovekosti a nesmrteľnosti.

Budhizmus: sekta Čistej zeme Budhu Amidu (Budha nekonečného svetla večného života)

Miesto náročných meditácií sa používali jednoduchšie metódy napr. monotónne recitácie, rozjímanie, čo prispelo k jeho veľkému rozšíreniu.

História japonských záhrad

Najprv záhradná architektúra rôzne **formy prírody len kopírovala**. Potom sa snažila napodobniť samotnú **podstatu prírody**. Dnes je **zhmotnením predstáv architekta** a prípadne majiteľa o prírode. Čas už overil, že tie prvé dva spôsoby boli dobré, lebo záhrady tvorené v tomto duchu zachoval po stáročia a kocháme sa nimi dodnes. Tretí prístup tvorby záhrad na svoj test časom ešte len čaká. Mnohé ukážky zo **súčasných záhrad majú naozaj veľmi ďaleko k tradičnému poňatiu** záhrad. Netvrdím však, že nie sú zaujímavé. Architekti k nim pristupujú s veľkým zmyslom pre estetiku, funkčnosť a priestor.

Každé významné historické obdobie dalo vznik novému unikátnemu prototypu záhrady.

Záhrady starovekého Japonska

Ich vznik datujeme zhruba **od 3. stor. do konca obdobia Nara (794)**. Nezachovalo sa z nich temer nič. Typ a funkcie sa odvodzujú len na základe literárnych zdrojov, obmedzených vykopávkov a historických rekonštrukcií. Reprezentuje ich japonská palácová záhrada.

IV. Archetyp japonská palácová záhrada

Tento typ záhrady bol veľký rozlohou, umiestnený na južnom nádvorí rezidencií, hlavný prvok – jazierko s ostrovmi, umelo vytvorené hory a potôčiky s kameňmi na brehoch. Predpokladá sa, že boli napodobeninami čínskych palácov (1. vlna čínskeho vplyvu).

Obdobie Heian (794- 1185)

Založenie nového hlavného mesta Kyoto. Veľký vplyv má čínska geomancia, založená na princípe, že človek je neoddeliteľnou súčasťou prírody a jej energetických zón. Odráža hlboké uvedomenie si vzťahov medzi človekom a prírodnými silami.

Čínska geomancia je obširna zbierka príručiek, pravidiel a nariadení. Ich pôvod je zakotvený hlboko v ľudskom strachu z neovládateľných prírodných síl a nehostinnosti prostredia.

Prvá písomná zmienka o záhradách je z 2. polovice 11. storočia. Obsahuje popisy záhrad a návody na ich realizáciu.

Záhrady obdobia Heian boli založené tak, aby sa čo najviac podobali prírodným scenériám.

A palácové záhrady pretrvávali z obdobia Nara s kreslovým pôdorysom hlavnej budovy a s jazerami na južnej strane budov.

B záhrady chrámov budhizmu Čistej zeme kopírovali architektúru palácových záhrad, rozdiel bol len vo funkcii objektov. To, čo bolo pôvodne rámcom dvorných zábav, získalo nový – náboženský význam.

Obdobie Kamakura a Muromači (1185 – 1573)

Sú nazývané aj obdobiami 2. vlny čínskeho vplyvu na japonskú kultúru. Budhizmus a krajinné maľby čínskej dynastie Sung najviac ovplyvňovali architektúru záhrad. Záhrady boli určené k hlbavému pozorovaniu z vopred určených miest. Prestali napodobňovať vonkajšiu formu prírody. Zobrazovali jej vnútornú podstatu a stávali sa viac abstraktnými.

V. Archetyp: záhrada kare-sansui - suchá prírodná záhrada

Strohá architektúra záhrad odpovedá vkusu zen-budhistických kňazov a samurajov, pre ktorých boli určené. Nie sú určené pre potešenie, ale k rozjímaniu z pevne stanovených miest.

A. Palácové záhrady šóguna Kitajamu a Higašijamu

Kinkaku-dži – Zlatý pavilón bol postavený koncom 14. storočia v štýle šinden. Nazvaný je podľa pozlátenia hlavnej budovy. Záhrada bola navrhnutá tak, aby sa dala obdivovať z loďky, aj keď je okolo jazera cestička. Druhým výhľadom je pohľad zo Zlatého pavilónu. Jazero je rozdelené polostrovmi a ostrovmi. Brehy sú lemované kameňmi. Priamo pred Zlatým pavilónom sú zmenšeniny žeriavieho a korytnačieho ostrova. Naproti prístavnej hrádzi sú dva korytnačie ostrovy zvláštneho významu (prichádzajúca a odchádzajúca korytnačka). Na úpätí pahorkov na S strane pavilónu vyvierajú dva pramene, s kamennou kompozíciou a vodopád Dračej brány s legendárnym „kaprím“, kameňom.

Strieborný pavilon Palác vo východnej časti Kyota je o niečo mladší a neskôr bol premenený na budhistický chrám. Dnes je známy pod menom Ginkakudži , napriek tomu že nikdy nebol postriebrený.

Záhrada paláca s jazierkom a ostrovmi pripomína staršie heianske prototypy. Spodná časť s jazerom bola určená na prechádzky; horná vo svahu bola upravená ako suchá záhrada s kameňmi.

B Záhrady starých chrámov zen-budhizmu

Záhrady sú vertikálne členené na viac častí. V spodnej časti je záhrada s jazierkom s ostrovmi, polostrovmi, s kameňmi pre nočné zakotvenie a veľkým počtom ostrovčekov predstavovaných jedným kameňom

Vo vrchnej časti je viacero kamenných kompozícií, ktoré sa považujú za prvé japonské záhradné architektúry inšpirované zen-budhizmom.

Chrám Tenrjú-dži - chrám Nebeského draka

Pochádza zo začiatku obdobia Muromači. Dnes už pôvodné budovy neexistujú. Silný vplyv čínskej maľby pozorujeme na celkovom projekte záhrady. Hlavným zámerom bolo dosiahnuť priestorovú hĺbkku. Pri pohľade do záhrady cez vchod do budovy opátstva sa dá záhrada rozdeliť na 3 roviny:

1. Najnižšie je pruh piesku medzi vchodom a jazierkom
2. Jazierko a kamenné kompozície
3. Hora v pozadí - je to najstarší príklad úmyselného „vypožičania“ vzdialenej scenérie - šakkei
4. Novým znakom je vyššia abstrakcia prírodných scenérií.

Nové prvky v záhradnej architektúre obdobia Muromači:

1. suché kompozície kameňov
2. Prvý raz bol v histórii japonských záhrad použitý **piesok** ako materiál predstavujúci oceán a horu.

Záhrady kare- sansui sa do pozície archetypu prepracovávali postupne
-v prehistorickej dobe - predstavované veľkými balvanmi a skalnými výchozmi , uctievané ako sídlo bohov
- v období Nara a Heian - len ojedinelé, skôr ako súčasť záhrady s jazerom

- v období Kamakura – ešte stále súčasťou záhrady s jazerom, ale už má významnejšiu úlohu
- v období Muromači, sa začali navrhovať už samostatné **záhrady v štýle kare-sansui**. Týmto prototypom japonskej záhrady sa inšpirujú záhradní architekti celého sveta dodnes.

Budhistický chrám Rjóan-dži - chrám mierumilovného draka.

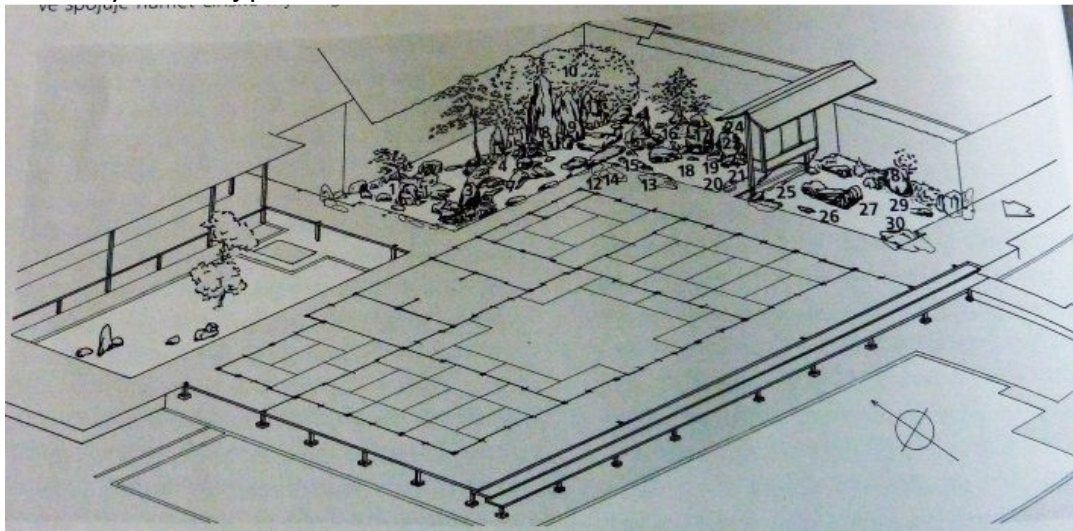
Postavený v roku 1450 (SZ Kyoto) je príkladom najkrajšej záhrady formy kare-sansui - bez vody, bez rastlín, bez stromov. Záhrada je obohnaná nízkou murovanou stenou krytou krásnymi ozdobnými škridlami na J strane opátstva. Je vrcholom japonského zmyslu pre krásu, ktorá sa prejavuje v spojení prírodných foriem a pravouhlej architektúry. Predpokladá sa, že kare-sansui záhrady pochádzajú z obdobia 80.-tych rokov 15. storočia. Pôvodne navrhovaná záhrada zahrnovala efekt šakkei, ale dnes sú stromy okolo záhrady také vysoké, že znemožňujú pohľad na „vypožičané“ scenérie v diaľke. Záhrada má rozlohu 335 m². Nič podobné nevzniklo až do obdobia Edo. Výnimočnosť tejto záhrady spočíva v prázdnote priestoru. Okrem niekoľkých vankúšikov machu pri päte kameňov je záhrada úplne bez rastlín. Tento štýl prišiel do módy koncom 18. storočia.

V záhrade je 15 kameňov zoskupených do 3 kompozícií po 7 – 5 – 3 kameňov, položených na uhrabanom piesku. Nie je známy jej architekt, nepoznáme ani jeho zámer, vieme len, že bola vytvorená pre meditáciu.

Budhistický chrám Daisen-in bol založený v roku 1509, záhrada v roku 1513. Bola navrhnutá tak aby sa dala „čítať“ od SV k JZ. To je tiež smer suchého potoka – pravidlo geomancie obdobia Heian. Daisen-in vyniká medzi zen-budhistickými záhradami svojou strohosťou. Na rozdiel od Rjóan-dži je však jeho symbolika jasne čitateľná a pochopiteľná. Je to záhrada typu hora-krajina s vodnou plochou. Predstavuje sled malých výjavov vo veľmi abstraktnom prevedení. Záhrada je symbolickým spodobením ľudského života. Rieka života pramení vo výšinách obývaných nesmrteľnými, dychtivo sa ženie cez kaskády mladosti do dospelosti. Pokojnejší tok je úsekom dospelosti, doprevádzanej stále väčšími skúsenosťami. Kamene v rieke symbolizujú tvrdé životné lekcie. Kameň v tvare člnu pokladov, plávajúceho

po prúde – predstavuje bohaté skúsenosti a hneď vedľa kameň v tvare korytnačky plávajúcej proti prúdu – zdôrazňuje márnosť protiviť sa času. Rieka života končí v plochou bieleho štrku, keď sú zdolané všetky prekážky a tvrdé kamene nahradia pieskové kúžele. Záhrada Daisen-in je unikátna v tom, že po prvý raz spája námet čínskej mytologickej hory Horai so strohosťou suchej záhrady. Jedinečná je aj v použití veľkého množstva kameňov rôznej veľkosti, tvaru, farby a štruktúry na malej ploche.

Obdobie Muromači reprezentujú 2 typy záhrad

1 **Rjóan-dži** - abstraktná záhrada typu kameň/piesok na J strane opátstva

2 **Daisen-in** -symbolická záhrada s kameňmi, pieskom a rastlinami obklopuje zo 4 strán hlavnú budovu

Záhrady obdobia Muromači sú :

-omnoho menšie ako v období Heian a majú nové architektonické usporiadanie objektov.

- novým prvkom bol prázdny priestor
- záhrady kare-sansui boli veľmi rozšírené a uprednostňované

Námetmi záhrad kare-sansui už neboli 4 ročné obdobia a prírodné výjavy, ale vnútorné tajomstvá prírody a ľudskej existencie. Scenérie sú abstraktné a pomenovanie kameňov má tiež hlbší význam.

Obdobie Momojama (1573 – 1600)

VI. Archetyp záhrada Ródži – „orosená cesta vedúca k chatrči pokrytej trávou “ – vidiecka čajová záhrada.

Rozlohou veľmi malá, slúžila na čajové obrady. Čajový domček bol skromný. Záhrada bola ukrytá na okraji pozemku. Jej architektúra bola veľmi sofistikovaná a prispôbena potrebám čajového obradu. Spočiatku mala táto architektúra prírodný charakter, neskôr podliehala osobnému vkusu a záľubám zhotoviteľa.

Čaj a čajový rituál

Čaj bol považovaný za elixír nesmrteľných a spoločenské osvieženie. Bol súčasťou estetických obradov aj náboženských rituálov. Keď porovnáme základné prvky architektúry obdobia Momojama, ktoré môžeme nazvať okázalými, demonštrujúcimi bohatstvo a moc vládnucej triedy, potom vidiecka čajová záhrada ródži je pravým opakom. Je to úplne nový fenomén. Môžeme ju považovať za skromný altánok, v ktorom prebieha čajový rituál čadó – rituál popíjania čaju. Ródži znamená orosenú cestu, ktorá viedla ku konečnému cieľu – čajovému altánku. Čajové obrady majú svoje časom zdokonaľované spôsoby a vyznačujú sa vybraným chovaním a kultúrou. Praktizujú sa dodnes.

A Stereotypné formy momojamskej záhrady s jazerom

Jazerá sa stávajú zložitejšie, plné zátok, zálivov, ďaleko vybiehajúcich polostrovov. Kamenné kompozície sú jednoduchšie, ale zároveň pôsobivejšie a trojrozmerné.

Záhrady už neboli vychádzkové, ale boli určené na pohľad z budovy. Pre väčší efekt boli záhrady pod úrovňou budovy a brehy museli byť zdôraznené veľkým počtom kameňov. Obdobie Momojama sa snažilo spojiť „vodu“ a „sucho“. Určujúcim znakom bola úzka predná záhrada; veľké kamene a množstvo vzácnych stromov, ktoré manifestovali výstrednosť majiteľov, čo je tiež typický znak obdobia Momojama.

B Kare-sansui v období Momojama charakterizuje:

- 1 most je umiestnený nad dvojstupňovým suchým vodopádom a za ním je triáda kameňov znázorňujúca vzdialené hory. Staršie vodopády majú mosty pod vodopádom.
- 2 používanie neopracovaných a opracovaných kameňov vedľa seba. Do obdobia momojama sa opracované kamene **nepoužívali**.
- 3 umiestnenie vodopádu na severe záhrady
- 4 orientácia, dĺžka a materiál mostov (2 dlhé, 1 krátky; 2 z tesaného kameňa, 1 prírodný; dva v jednej osi, tretí odklonený v ostrom uhle)
- 5 úzka predná záhrada
- 6 veľké kamene
- 7 exotické stromy
- 8 používanie o-karikomi (tvarované kry a strom)

Kým mottom suchých záhrad **obdobia Muromači** bolo: „**málo je viac**“, záhrady obdobia **Momojama** oplývajú kameňmi a exotickými rastlinami; mottom by mohlo byť: „**strohosť vystriedala okázalosť a extravagancia**“.

Obdobie Edo (1603 – 1867) záhrady ako náhrada za cestovanie

Záhrady obdobia Edo sú väčšinou stereotypné napodobeniny starších záhrad typu jazero-ostrov a suchá krajinná záhrada. Znova sa začína využívať efekt začlenenia okolitej scenérie krajiny do návrhu záhrady - šakkei

VII. Archetyp veľká vychádzková záhrada

Chodník vedie návštevníka okolo prírodných scenérií (skutočných aj imaginárnych, ospevovaných v poézii). Záhrady navrhovali profesionálni záhradní umelci - niwa-ši. Sú to záhrady svetské, ktoré sa snažia o výstižnú imitáciu vonkajších foriem prírody – tým sa priznáva ku svojim koreňom siahajúcim do obdobia Heian, pričom sa výrazne uplatňujú aj nové prvky svedčiace o nových záľubách v období Edo.

Je charakteristická veľkými rozmermi, prírodou a tiež zlúčením mnohých prvkov rôznych záhrad z predchádzajúcich období podľa nových pravidiel usporiadania. Je to svetská záhrada bez chrámov, svätýň a čajovní. Ak sa náhodou nájdú, slúžia skôr ako dekorácia než pre náboženské účely. Na začiatku obdobia Meidži /po páde feudálneho systému/ sa premenili na verejné parky a sú nimi dodnes.

Od obdobia Edo k obdobiu Meidži (prelom 19. a 20. storočia)

V tomto období vzniklo veľa záhrad. Najkrajšie na začiatku obdobia, mnohé sú súčasťou budhistických chrámov. Napriek tomu, že boli navrhnuté ako vychádzkové, najkrajšie pohľady sú z presne vybudovaných vyhlídkových miest. Novinkou je, že ležia na prírodnom svahu a odpadá nutnosť budovať umelý pahorok. Jazerá boli budované v blízkosti šóin – boli zdrojom vody pri častých požiaroch.

Hlavným prvkom je cestička, ktorá vedie návštevníka okolo rôznych krajinných výjavov a známych prírodných scenérií. Výjavy sa znázorňujú ako realistické zmenšeniny prírodných scenérií. Aj keď záhrady vznikali postupne, pôsobia jednotne a harmonicky. Dôvodom je, že nové prvky a neskoršie zásahy vždy akceptovali prácu predchodcov.

Záhrady obdobia Edo kopírujú predchádzajúce prototypy. Zásady však nedodržiavajú striktne a podstata krásy sa merala v prekonávaní zabehnutých princípov. Tieto záhrady napodobňujú iba štýl, ale nie samotnú prírodu. Vychádzková záhrada je svojou podstatou svetská, začlenenie čerešňových a borovicových hájnikov je snahou, aby pôsobili prírodnejšie.

Umelci už v prírode nehľadajú božské, mystické alebo kozmické posolstvá, záhrada je proste len javisko, vyzdobené najmódnejšími kulisami.

Obdobie Meidži (1868 – 1912 až po súčasnosť)

Záhrady od začiatku obdobia Meidži sú v podstate tradičné stereotypy obdobia Edo (suché záhrady krajinného typu, záhrady s jazerom, čajové záhrady). Začiatkom 20. storočia ešte prevládali prírodné a opracované kamene, neskôr boli v rôznej miere nahrádzané umelými hmotami.

Tento typ záhrad už nevychádza z modelov predchodcov, chápe sa skôr ako intelektuálna predstava premietnutá do prírody. Záhrada už nie je obrazom prírody, ale výplodom myšlienok a predstáv záhradného architekta, v horšom prípade vlastníka.

Po 2. svetovej vojne japonské záhrady obsadili nové netradičné teritória ako sú verejné priestory, sídla spoločností, átria verejných budov atď. Tvorcami sú sochári, architekti a profesionálni krajinní návrhári.

Záhrady svedčia o nezávislosti človeka od prírody a nadradenosti jeho vlastných predstáv a prianí.

V roku 1871 vláda vyhlásila zákonom veľký počet záhrad za verejné priestory - parky. V slepom období k „Západu“ prišlo veľa v tom čase zanedbaných záhrad o svoju jedinečnosť, pretože ich rekonštruovali odborníci, ktorí boli poslaní do Európy aby študovali tamojšie parky. Výsledkom boli záhrady podivných zmesí tradičných japonských prvkov a nových európskych. Japonská záhradná architektúra už nebola umením, nemala podporu ani na vysokých školách – kde sa paradoxne zamerali na európske vzory.

Suché záhrady (kare-sansui) nezapadli do vkusu obdobia Meidži, ktoré bolo naklonené prírodným krajinným kompozíciám. Ich renesancia nastala až o niečo neskôr v rokoch 1926.

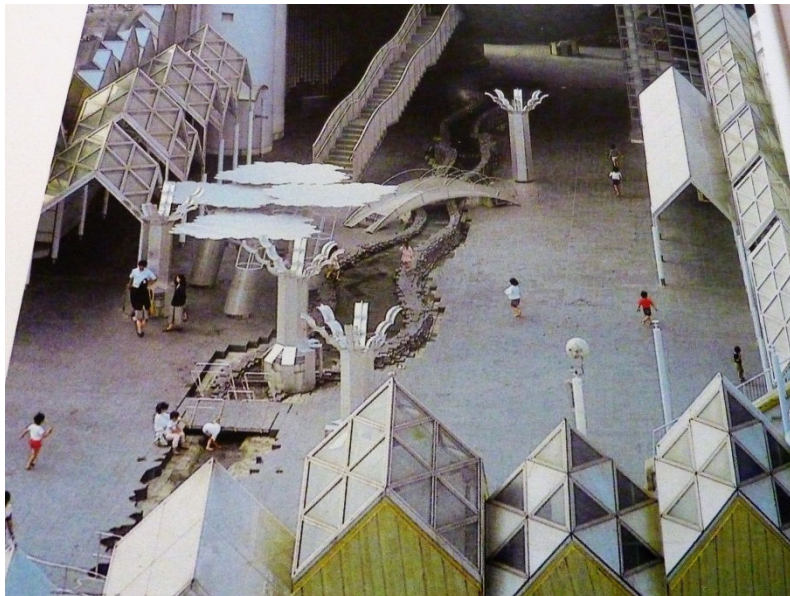
Čajové záhrady síce vznikali, ale neboli navrhované ani budované ako samostatné záhrady, iba ako súčasť iných foriem záhrad.

VIII. Archetyp záhrada tvorivého typu (súčasnosť)

Vznikol po 2. svetovej vojne. Je absolútne odlišný od predošlých. Všetko sa zmenilo – od spoločenského postavenia investorov cez námety a kompozičné prvky až po životný štýl.

Poznávacím znakom sú opracované kamene a geometrické tvary. Nový prototyp záhrady nie je kópia prírody – je stvárnenie myšlienky autora, pre ktorého sa záhrada stala

prostriedkom umeleckej interpretácie prírody. Novými záhradnými umelcami sú sochári, architekti a krajinní inžinieri s univerzitným vzdelaním. Záhrady sú väčšinou abstraktné a podobajú sa živým sochám. Materiály: opracované kamene, umelá hmota, kov, suché stromy. Jediné, čo pretrváva je spojenie prírodných tvarov rámovaných pravouhlými prvkami.

Kameň v architektúre japonských záhrad

Kameň sprevádzal človeka od samého prvopočiatku, keď mu poskytoval ochranu pred nepriazňami počasia a ochraňoval ho pred divou zverou. Neskôr začal vnímať jeho rôznorodosť, divotvorné prírodné výtvyry ho fascinovali, napokon ho povýšil na pracovný nástroj a ostal mu verný do dnešných dní.

Ocenenie krásy prírodného kameňa je jedným z významných rysov japonskej záhradnej tvorby. Používanie kameňov má v záhradnej tvorbe zmyslový, scénický aj symbolický efekt a vychádza z predstáv pôvodného šintoistického náboženstva, ktoré ich pokladalo za sídla bohov. Boli považované za posvätné. Neskôr zvlášťne kamene zhromažďovali na posvätných miestach, čo už môžeme považovať za počiatok japonskej záhradnej architektúry.

Prírodný, ale aj čiastočne opracovaný kameň má výnimočné postavenie v japonskej architektúre ako takej. Kým ako stavebný materiál sa využíval temer až do konca 19. storočia len na stavbu hradieb, ostatné stavby či už náboženské alebo civilné boli výlučne drevené / na rozdiel od našej európskej architektúry / , v záhradnej architektúre získal štatút archetypu a záhrada bez kameňa je takmer nepredstaviteľná. Cení sa jeho tvarová variabilita, farba, štruktúra.

V záhradnej architektúre sa kameň uplatňuje v prírodnej forme aj opracovaný:

- Solitéry v priestore ako
- kamenné zostavy symbolizujúce rôzne scenérie, mýty
- ostrovy v jazerách
- kompozície v suchých záhradách

- vodopády /suché aj mokré s kaprím kameňom/
- obruby jazier
- mosty
- lavice
- kamenné lampy najrozmanitejších tvarov a veľkostí
- nádoby na vodu
- šľapáky
- piliere mostov

Japonsko je hornatá krajina – 75 % povrchu zaberajú pohoria. Prevažuje vrásové pohorie – Japonské Alpy a vďaka svojej pozícii na rozhraní tichooceánskej a euroázijskej platne je tu 186 sopiek, z toho 60 činných. Najvyššia Fudži je symbolom Japonska. Vďaka pretrvávajúcej vulkanickej činnosti sú tu hojné vývery termálnych prameňov, ktoré dali vznik známym japonským kúpeľom - onsenom.

Vďaka pestrosti geologickej stavby sa potom stretávame so širokou škálou hornín používaných v záhradách. Najčastejšie sa používali veľké balvany karbonátov jednak ako solitéry ale aj ako obruby jazier. Kamenné ostrovy, šľapáky a vodopády boli z granitoidných hornín ale aj rôznych metamorfitov. Lampy a nádoby na vodu boli vyrobené prevažne z granitoidných hornín, menej z pieskovcov. Solitérne kamene väčších aj veľkých rozmerov boli okrem blokovitých karbonátov zastúpené zvrásnenými vápencami, organogénnymi vápencami so zachovalými zvyškami hlavonožcov, rias, koralov ale aj metamorfitmi s typickými textúrami. Vulkanické horniny boli pomerne vzácné zastúpené.

Na tomto mieste by som spomenula ešte jeden špecifický spôsob použitia kameňa. Je **to umenie suiseki**

Suiseki sú prírodou vytvarované kamene, ktoré vzbudzujú v človeku rôzne predstavy a pocity.

Nesmú sa dodatočne upravovať (rez, brúsenie), iba čistiť od povrchových nečistôt. Takto očistené sa umiestňujú do drevených, ručne vyrábaných podstavcov tzv. daiz a umiestnené na drevenom stolíku na poličkách alebo vo zvláštnych výklenkoch – tokonomách sa vystavujú doma alebo na výstavách. Toto umenie, importované z Číny pred stovkami rokov Japonci doviedli k dokonalosti a mnohé staré suiseki sú považované podobne ako bonsaje za národné klenoty.

Najvyššie sú cenené suiseki tmavých až čiernych farieb z tmavých karbonátov s bielymi kalcitovými žilkami, tvoriacimi bizarné kresby predstavujúce postavy, zvieratá, scenérie a pod. Podobne sú hodnotené aj tmavé vápence s krasovými prejavmi. Predstavujú pohoria, ostrovy, skalné previsy, jazerá, ale aj domčeky, madony. Metamorfity, magmatity a produkty hydrotermálnych premien majú vďaka svojej pestrej farebnosti, peknému lesklému povrchu a výrazným textúram široké uplatnenie. Sedimenty a vulkanity práve pre svoju farebnú a textúrnu jednotvárnosť a drsný povrch nie sú vhodné.

Svetová výstava Bonsajov a suiseki v Saitama City

Vlastne moja druhá návšteva Japonska bola v prvom rade zameraná na návštevu tejto prestížnej výstavy. Koná sa každý 4. rok v inej krajine. Bola to veľkolepá manifestácia bonsajového umenia a umenia suiseki. Navštívilo ju 150 tisíc ľudí. Okrem najuznávanejších japonských bonsajistov boli prítomní zástupcovia zo všetkých kontinentov. Medzi vystavovateľmi bola aj cisárska rodina, ktorá poskytla svoje bonsaje a vzácne staré keramické misy. Za prísnych bezpečnostných opatrení sa zúčastnila aj na programe. Vystavených bolo asi 400 bonsají od tých najmenších, merajúcich len niekoľko centimetrov až po cca 1 meter vysoké exponáty. Prevažovali ihličnany, ktoré sú považované za najcenenejšie druhy.

Listnáče aj keď menej zastúpené boli veľmi kvalitné. Laickú verejnosť však najviac fascinovali kvitnúce bonsaje azaliiek rôznych farieb. Súčasťou výstavy bola aj výstava suiseki . Vystavených bolo okolo 100 exponátov. V obrovskej predajnej časti ste si mohli zakúpiť najrozmanitejšie náradie, najnovšiu literatúru, suiseki a bonsaje v cenových reláciách od 10-15 € do astronomických 500 tis. €. Ak ste neúspešným milovníkom bonsajov a vždy Vám uhynú, mohli ste si kúpiť napríklad kovový bonsaj.

Literatúra:

Nitschke, G., Japanese Gardens, Taschen, Koln, 2003